

Caput III.

De confessarii obligationibus, quae essentialis muneris exercitium comitantur.

Cfr. praeter scriptores supra nominatos: S. Franc. Sales. *instructio ad confessarios*, Zenner *instructio practica confessarii*, Schneider *Manuale sacerdot. cp. de poen.*, Scavini *theol. mor.*, Frassinetti *Manuale pract. parochor.*

Duplicis vel triplicis generis obligationes essentialia confessarii munus ut iudicis circumstant: aliae, quae adjuncta sunt in iudicis munere rite et utiliter implendo, atque officia confessarii accessoria respiciunt, tum ut idoneum se reddat ad munus suum obeundum, tum ut in ipsius muneris functione fideliter agat; aliae, quae post confessiones exceptas confessario incumbunt.

Articulus I.

De confessarii obligationibus praeviis, seu quibus se rebus ad tantum munus obeundum comparare debeat.

§ 1.

De caritate et patientia.

492 1. Caritatis proximi exercitium in operibus misericordiae maxime elucet, quae, etsi non ex sese nobilissimus actus caritatis est et altissimus, tamen practice summe necessarius atque ita aliis superior. Porro misericordiae opera in boni confessarii munere quasi in quodam compendio continentur. Pulchre Ven. Lud. de Ponte sibi haec depinxerat (v. opusculum „*sensa pretiosa*“ p. 6 n. 17 sqq.): „Audire et absolvere confitentes delicta sua, est actus plane heroicus, et mirum quantum divinae majestati acceptus; quia imprimis hoc in ministerio magis immediate, quam in quovis alio sacerdos plurimum confert ad reducendas et reconciliandas animas suo Creatori. Deinde quia hic modo quodam speciali cuncta misericordiae operum corporalis, tum spiritualis optime exercet. Hic ignorantem docet, aberrantem in viam dirigit, offensas remittit, moerentem et contritum consolatur, dubitanti salubria impertit consilia, pro periclitantis salute Deum efficaciter deprecatur. Hic durae servituti mancipatum redimit, vinctum peccatorum catenis exsolvit, nudum investit stolâ gratiae, egenum et languidum cibo potuque spirituali, prout cujusque fert stomachus ac necessitas, pascit ac reficit. Unde persuasum habeo, fore, ut Deus confessario bono et frugi misericordiam retribuatur: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.“

2. Unde facile colligitur, munus confessarii gerere, valde meritorium esse. Sed confessarius, ut meritum idque plenum ex munere suo referat, vere ex caritate agat oportet, ut actio munerisque exercitium ita in ipso resplendeat, ut est ex natura sua sublime. Quod ut assequatur, juvat identidem mente revolvere atque attente considerare: 1) quis ille sit, cujus munus gerat; 2) quis ille, qui hoc munus gerat; 3) quis ille, cujus causa munus illud geratur.

Nam praecipuo quodam modo sacerdos in sacro tribunali personam Christi gerit ac quodammodo plus ex propriis impendit, quam in aliis sa-

cramentis administrandis. Potissimum vices gerit Christi ut Salvatoris, qui semetipsum dedit pretium redemptionis pro anima illa, cujus iudicium et curam confessarius nunc agit; Christi Jesu, qui hanc animam in particulari prae oculis habuit, quum laboravit, sanguinem fudit, sacramentum poenitentiae instituit; qui ut Deus ab omni aeternitate, ut homo a primo instante incarnationis hanc ipsam horam specialis caritatis affectu elegit, in qua, interna gratia inspirante, hunc hominem ad pedes hujus sacerdotis adduceret, atque hujus operâ et auxilio illum sibi reconciliaret et amicum redderet.

Confessarius autem, qui hoc divinum munus gerit atque Christo in⁴⁹³ divinissimo opere, peccatorum salvatione, quam proxime cooperatur, sibi ipse fateri debet, sine ullo merito sese ad tantam dignitatem erectum esse, qua sibi concredita sit, ut sanguinis Christi fructus colligat, eumque reddat efficacem atque ei quodammodo jus suum vindicet re ipsa delendi peccata atque frangendi duos hominum animos in vitiorum consuetudine induratos: sibi fatere fortasse debet confessarius, se eum esse, qui ipse multa debeat Salvatori, neque debita propria solvere melius possit, quam si in alienis peccatis delendis et praecavendis operam suam atque labores impendat: aut si peccata propria redimenda non habeat, etiam magis se Christi ejusque gratiae debitorem esse, quod a multis peccatis atque infiniti mali abisso praeservatus sit.

Poenitentem autem, cujus causa officium confessarii exercet, agnoscere debet ut fratrem Christi, sanguine ejus respersum, sed nunc in Christi contumeliam ad conditionem miserrimae captivitatis atque diaboli servitutem redactum, qui nihilominus a Deo et Christo tanto amore diligatur, ad aeternam beatificam cum Deo unionem vocetur; qui fortasse magnus sanctus futurus sit in coelis, atque ibi, si confessarium praecesserit, pro eo intercessor aut certe his in terris pro ipso Deum rogaturus: quodsi ille haec agere obliviscetur, omnia ejus bona opera, nova sanctificatione in hac confessione accepta, splendoris supernaturalis augmento splendescant atque in aeternum coram Deo resplendebunt, in omnes, qui utcumque huic augmento producendo collaborarunt, partem aliquam splendoris atque aeterni gaudii transfusura.

3. Quibus rationibus si vera caritate permotus fuerit confessarius, facile⁴⁹⁴ a defectibus et vitiis, quae in sacro ministerio occurrere possunt, cavebit:

1) Non praeferet divites et nobiles pauperibus et miseris, sed exemplo Salvatoris pauperes et eos, qui miseris premuntur, praecipua caritate atque affectu complectetur.

2) Non quaeret naturalem suam inclinationem, multo minus sensualem in diligendis poenitentibus: quare sibi non gratulabitur, si turba devotarum mulierum confessionale suum circumstet, nec eas in confessionali diutius detinebit, neque familiarius tractabit, sed potius paterna gravitate et severitate cum iis potissimum agat, ne forte in ipso sacro ministerio sibi lapsum et ruinam creet.

3) Non movebitur humano respectu, sed nobiles et ignobiles, divites et pauperes, potentes et humiles de officiis et obligationibus monebit, habita eo tantum fine ratione personarum, ut expendat, quid et quo modo loquendum sit, quo plenius omnibus omnia fiat.

4) Eis, quos reperiet multis peccatis affectos, diutina consuetudine atque relapsu frequenti languentes, singularem industriam impendet, ut eos tandem aliquando e coeno vitiorum eripiat et ad Deum novamque vitam

convertat. Praeclarum effatum S. Joannis Chrysostomi recogitabit: „Tu ergo, quum videris alium egentem curatione . . . animae, ne dicas apud temetipsum: Quare ille et ille eum non curaverunt? Sed illum tu a morbo libera, nec rationes negligentiae ab illis exigas. Si aurum jacens invenias, num dicis apud temetipsum: Quare ille aut ille non sustulerunt? Nonne festinas ante alios rapere? Itidem et de fratribus collapsis cogita, putatoque thesaurum te reperisse, nimirum curam illorum.“ Orat. 8 adversus Judaeos, apud *Migne PP.* gr. 48 col. 932.

5) In *excipiendis* confessionibus augebit suam caritatem eamque benignitate et mansuetudine ostendet: non exhibens ullum impatientiae vel admirationis signum, sive poenitens gravissima peccata confitebitur, sive durum et parum contritum sese ostendet, sive rudis et parum instructus sinistris responsis et confusa confessione patientiam fatigabit.

6) Tandem si parum praeparatus et dispositus peccator est, confessarius maxime in fine confessionis exceptae omnem lapidem movere debet ad dispositionem perficiendam, monendo, exhortando, arguendo, imo pro poenitentis conditione increpando, atque divinâ justitiâ propositâ terrendo, ita tamen, ut fiduciam etiam suggerat atque viscera caritatis et misericordiae pandat. Id enim maxime cavendum est, ne unquam poenitens offensus discedat.

435 Audiri meretur S. Alphonsus *H. Ap.* tr. 21 n. 1 sqq.

„Confessarius primo caritatem adhibere debet in benigne excipiendo omnes sive pauperes, sive rudes, sive peccatores sint. Nonnulli tempus solummodo insumunt in audiendis confessionibus aliquorum devotorum aut personarum spectabilium, quia ut has a se repellant, non est eis tantus animus. Si tamen ad se aliquis miserabilis peccator accedat, aegre auditur, et conviciis oneratus arcetur; unde fit, ut ille miser, postquam sibi maximam vim intulerit, ut ad sua peccata confitenda veniret, se tam aspere acceptum sentiens, odium in poenitentiae sacramentum concipiat, et desperans, se posse invenire, qui sibi opituletur, et se absolvat a peccatis, in perditae vitae lubricum laxis habenis praeceps ruat, et in salutis desperationem incidat.

„Secus boni confessarii agunt. Quum ad se hujusmodi peccatores confluent, benigne hos accipiunt, et quasi victor capta praeda exsultant, perpendentes sibi sortem contigisse, animam de manibus daemonis eripere. Sciunt hoc sacramentum proprie non pro justis fuisse constitutum, sed pro peccatoribus; etenim veniales culpa, ut remittantur, non indigent sacramentali absolutione, quum multis aliis modis mederi possint; sciunt quoque Christum protestatum fuisse his verbis: „Non enim veni vocare justos, sed peccatores“ (Marc. 2, 17). Propterea confessarius caritatis viscera induens, quo magis animas peccatorum multitudine et atrocitate coinquinatas reperiat, eo magis, ut Deo ipsas lucrifaciat, majore caritate eas amplectitur, eisque animum praebet his aut similibus verbis: „Eja, frater; bono animo esto, noli timere, peccata tua impavide confitere. Aperi omnia confidenter, nullius te pudeat. Nihil refert, si in omnes tuae conscientiae sinus non introspexeris: sufficit, si ad interrogata respondeas. Age Deo gratias, qui te hucusque ad poenitentiam exspectavit. Nunc tibi mutanda est vita. Laetare, quia Deus certe omnia peccata, quantumvis ingentia, remittit, si bonam habes voluntatem, ideoque te exspectavit, ut tibi parceret. Igitur hilari animo dic omnia, nil involueris tegas.“

„Caritatem deinde longe majorem ostendere debet in confessionem excipiendo. Caveat, ne se impatientem aut taedio affectum exhibeat, nec ostendat, admiratione se percelli de peccatis, quae narrantur, modo poenitens non sit ita animo durus aut petulans, ut plura et atrociora peccata sine ullo rubore et sine ulla displicentia animique sensu exponeret; quia tunc opus habet pro viribus efficere, ut a poenitente, quanta sit illorum deformitas et magnitudo, percipiatur; ideoque tunc acrior

requiritur correctio, ut ipse a letali lethargo expergefiat. Verum quidem est, quod in actu confessionis abstinere debent confessarii a correctione facienda, ne forte exterriti poenitentes peccata reticeant; nihilominus hoc intelligitur regulariter loquendo. . . . Advertat tamen (confessarius), ne (poenitentem) exasperet, nec perterreat. Quapropter postquam eum, quantum opus fuerit, correxerit, statim ei animum faciat ad reliqua peccata confitenda, dicens: „Eja, frater, visne ab hoc vitio resipiscere? Et quoniam hoc facere es paratus, esto animo hilari. Itaque enarra reliqua peccata, nihil reticens. Cave, quaeso, ne sis sacrilegium commissurus. Hoc enim esset maximum omnium peccatorum, quae hucusque commisisti. Igitur dic omnia animo forti, vince teipsum, confitere omnia sincere; Deus enim paratus est tibi parcere.“

„Deinde in fine confessionis oportet, ut confessarius vehementiore ardore ac⁴³⁶ studio incumbat, ut poenitenti percipere faciat gravitatem et multitudinem ejus peccatorum, ac miserum damnationis statum, in quo reperitur; sed hoc semper maxima cum caritate fiat. Verumtamen congruentius est tunc verbis gravioribus uti, ut sic melius ad bonam mentis frugem redire possit; nihilominus efficere debet, ut poenitens intelligat hoc, quod ei dicitur, non ab animo irato, sed ex singulari amore et commiseratione erga suam animam procedere. Quod poterit hoc modo exprimi: „Fili mi, considerasne vitam damnati, quam duxisti? Percipisne malum, quod operatus es? Quid tibi mali fecit unquam Deus tuus, quem tu ita perditae contempsisti? Si Jesu Christo nullus tam fuisset tibi inimicior, potuisses cum illo te gerere pejorem? Sed, quaeso, animadvertite, quis sit hic Jesus. Hic est ille, qui, quum esset Deus, nullius egens factus est homo propter te; voluit mori in cruce, ut te de inferno redimeret. Ah, fili, si interim mortuus esses, si hac nocte, quo iturus fuisses? Ubi nunc esses? Esses in aeterno igne inferni. Quid de te factum erit, si vitam hactenus ductam pergas in posterum vivere? Poteris sic salvari? Expergiscere, et vide, nisi mores in melius mutes, jam es damnatus. Quid boni ex tot peccatis tibi collegisti? Nonne consideras, quod duplicem infernum tibi paras, unum hic angoris et miseriae, alterum illic poenarum? Age, fili, averte a malo, desine peccare, et te totum in Dei brachia, quae ad te suscipiendum sunt extensa, committe; sufficit, quantum ei peccasti. Ego totis viribus et toto corde te adjuvare volo; veni ad me semper ac tibi lubet, quoniam invenies patrem, qui te libenter suscipiet. En firmiter nunc statue te sanctum velle effici. Per te stat. Deus enim semper paratus est, et propterea hoc tempus tibi impertitus est, ut avertas a malo et facias bonum. Oh quam bonum est amicum habere Deum“ etc. . . . Postea adjuvabit eum ad doloris actum efformandum, et si dispositus est, eum absolvat, et remedia salutaria . . . suggerat . . . Si autem fuerit absolutionis incapax, aut expediens videbitur differendam esse absolutionem, assignet ei diem, in quo regredi debeat, dicendo ei: „tali die te exspecto, ne praetermittas ad me redire . . . commenda te quotidie beatæ Virginii. Si forte statuto die invenies me aliorum confessiones excipientem, accede, te enim ante alios audiam. Si alibi ero, fac, ut me accersant, omnia deseram, ut tu confitearis.“ Et sic dulcibus verbis a se dimittat. Haec est via, qua tales peccatores allici possunt, nempe cum eis agere quanta maxima fieri potest caritate.“

Quibus S. Doctoris verbis alia addam ex *Lacroix* l. 6. p. 2 n. 1792:

„Praeter scientiam necessaria est confessario imprimis mansuetudo, qua benigne⁴³⁷ excipiat omnes, ut confessarios magnopere hortabatur S. Franc. Xav. . . . Et ratio est, quia si durus sit, vel terrebit poenitentes, qui ideo peccata graviora non aperient, vel saltem nimium aggravabit onus confessionis, quod de se est satis grave. Afflicti semper sunt consolandi, innocentes suaviter excitandi, duri autem peccatores, quamvis aliquando terreri debeant proposita severitate judicii divini et rigore aeternarum poenarum, attamen debet abesse omnis mordax vel contumeliosa objurgatio. Cogitet confessarius, se Christi personam gerere, qui peccatores omnes benigne semper excipit, cujus exemplum dedit pater ille in Evangelio, qui filium prodigum post consumptam cum meretricibus substantiam benevolentissime recepit. Necessaria quoque confessario est patientia, imprimis cum mulieribus, dein cum scrupulosis, qui longas saepe confessiones texunt, easdemque decies repetunt sine causa; item cum

recidivis, cum quibus saepe putabit, se frustra laborare, sed laborat utiliter, si vel semel unum peccatum impediatur; praeterea cum rudibus, qui saepe velut trunci stabunt, nec ea, quae dicentur, capere velle videbuntur, quum tamen vel non possint ex stupiditate ingenii, vel ita haereant ex aliqua perturbatione nimiae reverentiae: cum talibus benignissime agendum, excitando ad fiduciam, docendo necessaria, praevendo in pios affectus. Denique confessario necessaria est caritas, qua serio et indefesse quaerat emendare poenitentes eisque prodesse in salutis aeternae negotio, assumptis etiam in se poenis pro illis.

§ 2.

De scientia et prudentia.

438 Quanta scientia necessaria sit in confessario, ut rite munus suum obeat, leviter inspicienti diversa ejus munera patebit. Declaremus haec fusius:

I. Tenetur confessarius sub gravi ea scire, quae ad munus suum sine gravi errore exercendum scitu necessaria sunt.

II. Quare rerum ad confessiones audiendas spectantium *exquisita* quidem scientia non requiritur, sed sufficit mediocris. Neque requiritur, ut in omnibus etiam difficilioribus rebus statim solutionem dare possit, modo sciat, quo se melius instruat. Igitur in rebus intricatis confessarius scire saltem debet: 1) ubi et quando dubitare debeat, 2) ubi quaerere possit consilium et plenioris rei instructionem.

III. Necessaria illa scientia sufficit et requiritur, ut sit *relativa* ad poenitentes, qui confitendi causa accedunt. Quare qui exponitur ad audiendas confessiones in loco, quo undique omnis generis poenitentes confluunt, majorem omnino scientiam habere debet, quam ille, qui solum rudium et hominum simplicium confessiones excipiendas habet.

IV. In dubio de sufficienti scientia sacerdos non raro acquiescere potest Superioris judicio, i. e. tum quando huic Superiori subditus bene perspectus est: quod communiter facilius accidit sacerdoti regulari, at etiam in sacerdote saeculari occurrere potest, quando Episcopo aut alteri prudenti viro ex diuturna consuetudine et indoles atque ingenium et scientia ipsius cognita sunt.

V. Quamquam naturale iudicium naturalisque prudentia multum juvant ad confessarii munera bene exercenda, tamen sine solida doctrina non prosunt, imo saepe confessarium exponunt periculo temere rem definiendi contra omnia sanae doctrinae principia.

Qui vero congenitâ prudentiâ non adeo praestat, eo magis sese exercere debet, atque casuistarum solutiones pervolvere et expendere, quo iudicium suum acuat atque principia applicare addiscat.

439 **Uberior expositio.** Ad I. 1. Noto ex Lacroix ea, quae potissimum confessarius optime nosse debet l. 6 p. 2 n. 1789: 1. Ante omnia tenetur confessarius quilibet accuratissime scire, quomodo *ex propriis motivis* eliciendi sint actus fidei, spei, et caritatis, attritionis, contritionis: debet enim saepissime poenitentibus ipsis praeire in illis actibus eliciendis.

2. Deinde etiam accurate scire debet confessarius, quandonam et quaenam peccata distinguantur *numero* et *specie*; quaenam sint peccata mortalia, quae venialia: id intellige, ut possit ea discernere secundum principia communia, non vero in causis difficillimis. Lugo *de poenit.* disp. 21 n. 70 ita dicit: „Haec scientia non debet esse tanta, ut de omnibus, quae poenitens dicit, possit discernere, an sint mortalia vel venialia . . . sed de communibus: reliqua vero audiat et intelligat, ac postea absolvat cum debita intentione.“

3. Debet scire ea, quae communiter requiruntur ad valorem actuum, ad contractus, ad matrimonium, quaenam illa impediunt.

4. Scire debet causas restitutionis faciendae aut excusandae; diversorumque hominum secundum diversos status diversaque officia obligationes.

5. Scire debet suam potestatem ejusque limites, casus reservados atque censuras ecclesiasticas: quid et quando absolvere possit.

6. Debet scire, quomodo dignoscat poenitentis dispositionem, quibus remediis eum muniat, qualem poenitentiam imponere possit vel debeat.

Ad II. 1. Idem Lacroix l. c. notat: „Quantumcunque autem aliquis sibi doctus esse videtur, non expedit ex tempore statim resolvere *implicatos casus*, praesertim qui impedimenta matrimonii, simoniam, restitutionem concernunt; sed dicendum poenitenti, ut det tempus considerandi. Sic enim cavebuntur errores, qui saepe fiunt, et poenitens ipse postea melius acquiescet, quum alioqui saepe adhuc maneant scrupuli, si ita subito et non datis rationibus fiat resolutio; quae admonitio est praesertim indoctis confessariis maxime necessaria, qui eo confidentius quandoque a quibuscunque absolvunt, et in quibuscunque dispensant, quo ob imperitiam minus dubitare norunt.“

2. Ceterum mediocris quidem, sed solida doctrina saepe utilior est, quam summa et exquisita rerum moralium cognitio, si haec conjuncta non est cum prudentia et naturali iudicio. Nam qui sobrio iudicio carentes, „ita subtiliter volunt omnia revocare ad apices theologicos, saepe seipsos et alios implicat scrupulis aliisque difficultatibus; unde praestat hic se accommodare ad *usum* Ecclesiae et aliorum prudentium confessariorum“: Lacroix ib. n. 1787.

Ad III. 1. Scite notat Lugo ad hanc rem l. c. disp. 21 n. 70: „Unde 440 apparet, scientiam, quae in confessario requiritur, non esse eandem pro omnibus: minor sufficit ad audiendas confessiones puerorum et rusticorum, major requiritur ad audiendos mercatores, iudices etc. Ad confessiones vero hominis docti (i. e. in theologia morali versati) multo minor scientia requiritur, quia potest confessarius instrui ab ipso poenitente de gravitate peccati et aliis circumstantiis necessariis.“

2. Dein bene advertit: „Si ipse confessarius causam difficiliorem non potest resolvere, erit bonum consilium petere a poenitente, an sit paratus ad consulendos homines peritos et standum illorum iudicio circa illud dubium: quod si poenitens promittit, absolvat dicendo illi obligationem, quam habet, consulendi aliquem vel aliquos de illo dubio.“

3. Occurrunt aliquando rationes excusantes, ob quas confessarius, etsi ignarus, possit et debeat confessiones excipere, videlicet, si existit gravissima necessitas neque alius adest, qui confessionem audiat; ergo:

1) in articulo mortis, quando confessarius melius instructus deest;
 2) in necessitate *simili*, ut, „si christiani apud infideles captivi non haberent nisi unum sacerdotem ignarum et indoctum . . . , quia illa etiam reputatur necessitas moraliter extrema“: Lugo l. c.;

3) secundum eundem Lugo „ex hoc capite excusari possunt saepe praelati, qui in aliquibus oppidis exiguis et remotis praeficiunt parochos indoctos; hoc enim plerumque faciunt, quia non inveniuntur alii . . . qui velint hanc curam suscipere. Unde quum aliter non possit illis ovibus subveniri, ut suppono, melius est, quod habeant confessarium indoctum, quam quod omni remedio prorsus destituantur. Deberet tamen praelatus admonere parochum de defectu scientiae, quem patitur, et de obligatione, quam habet, comparandi, si possit, doctrinam necessariam ad suum ministerium obeundum. *Hanc obligationem enim semper habet parochus, licet praelatus ob necessitatem ovium excusetur aliquando mittendo ministrum minus sufficientem*“.

⁴⁴¹ Ad IV. et V. Quantopere Ecclesia velit, ne unquam studium theologiae moralis et casuisticae intermittatur, ostenditur ordinatione saepius inculcata, qua cautum est, ut non solum apud sacerdotes saeculares, sed etiam apud sacerdotes regulares in cura animarum occupatos frequentes habeantur conferentiae casuum. Imo hoc unum ex illis punctis est, circa quae Episcopi in visitatione liminum Apostolorum Sedi Apostolicae referre debeant. Nam in „instructione S. Congr. Conc. pro Episcopis etc. super modo conficiendi relationes statuum ecclesiarum etc.“ in 3 cap. n. 14 haec respondenda proponuntur: „An habeantur conferentiae theologiae moralis seu casuum conscientiae . . . et quot vicibus habeantur, et qui illis intersint, et quinam profectus ex illis habeatur.“ Cf. decreta Clem. VIII. *de ref. regul.* (Bullar. Rom. t. IV.)

Prudentia vero confessario maxime necessaria est in scientia et doctrina sua applicanda seu communicanda, ut suo tempore sciat loqui, suo tempore sciat tacere: non enim omnia omnibus conveniunt.

Atque id etiam scriptores monent, confessarium debere circa diversas materias morales plures opiniones probabiles scire, sc. quid in quaque re sit vere probabile, quum saepe opiniones sibi contrariae probabiles esse possint. Et quamquam *obligatio* imponi non debet, quamdiu sententia vere probabilis dicit, obligationem non adesse: tamen directio et consilium pro diversa poenitentium conditione in eadem re dari potest et debet modo secundum hanc, modo secundum illam probabilem sententiam: v. Lacroix l. c. n. 1791.

Articulus II.

De obligationibus in ipsa confessione occurrentibus.

§ 1.

De obligatione instruendi et monendi poenitentes.

Cf. S. Alph. n. 608 sqq., Stoz *tribunal. poen.* l. II. n. 126—134, Müller l. III. § 150, Schneider *Man. sacerd.* l. c., Gassner *Pastoral* cap. XVI. p. 740 et 770.

⁴⁴² Instructio vel admonitio supponit, poenitentem in aliqua re ignarum esse vel oblivioni obnoxium. Ignorantia illa vel error accidere

potest 1) de iis, quae sacramentum hinc et nunc recipiendum spectant; 2) circa ea, quae ad communem instructionem christiano homini necessariam et convenientem pertinent; 3) circa particularem aliquam obligationem, quae re ipsa seu objective poenitenti incumbit, sed quae subjective non percipitur.

Pro diverso igitur ignorantiae objecto diversa erit obligatio confessarii talem ignorantiam tollendi.

I. Error vel ignorantia, qua poenitens nescit ea, quae hinc et nunc scitu necessaria sunt ad sacramentum poenitentiae valide, aut etiam ad Eucharistiam licite sumendam, statim depellendus est.

Ergo: 1) Poenitens, qui deprehenditur ignarus rerum fidei, quae necessitate *medii* sive certo sive probabiliter sciri et credi debeant, necessario instruendus est, antequam absolvi possit.

2) Eodem modo instrui debet, qui nescit actum doloris elicere: imo prorsus institui et moneri debet, ut hunc actum semper confessioni praemittat.

3) Qui SS. Eucharistiam ignoret et realem praesentiam Christi Domini, certe hac de re instrui debet, antequam ei Sanctam Communionem sumere liceat: imo qui adeo rudis est, etiam propterea instruendus est, ut praecepta ecclesiastica tam saepe circa Missam urgentia rite implere possit.

Quae instructio circa res maxime necessarias, si spes fundata non est, fore ut poenitens invitatus brevi post aut ad confessarium aut ad parochum redeat, ut extra confessionem instruat, hinc et nunc breviter dari debet.

Sed ut absolute absolutio dari queat, non requiritur, ut poenitens omnia haec memoria retineat: sufficit, eum veritates intellexisse et *cum confessario*, qui praeceat, actum fidei etc. elicere. At imponi prorsus debet tali homini, ut postea se melius instruendum curet.

II. Si poenitens ea quidem scit et fide tenet, quae *medii* necessitate scitu necessaria sunt et quae requiruntur ad sacramenta, quae recepturus est, sed in doctrina christiana aliter valde ignarus et rudis existit: confessarius, si *parochus* est, ex officio sive ex justitia oportunitatem ei praebere debet melioris instructionis acquirendae; si *parochus non est*, haec cura per se ipsi non incumbit, nisi aliquando ex caritate, at semper monendus est poenitens de obligatione melioris instructionis capiendae, imo de *peccato negligentiae*, quam fortasse commisit, accusando et detestando atque de sincera emendationis promissione. — Quod si praestatur a poenitente, absolutio nunc potest dari.

III. Si ignorantia in re particulari versatur, ex qua imminet alicujus legis objectivae violatio, suprema regula discernendi, num et quid moneri debeat, poenitentis bonum spirituale est: modo bonum spirituale recte intelligatur et pleno sensu sumatur tum cum respectu ad ipsius particulare bonum, tum cum respectu ad universale seu commune bonum, quod procurare seu ad quod conferre ipse debeat.

A. *Instructio igitur seu monitio fieri debet:*

1. Si ignorantia est vincibilis sive *culpabilis*: quae autem morali sensu dicatur vincibilis et culpabilis, disce ex iis, quae tomo I. dicta sunt. Nam quia haec ipsa ignorantia a culpa libera non est, omnino expelli debet.